

Тернопільський національний технічний
університет імені Івана Пулюя

Тернопільська міська рада

Корпорація «Науковий парк «Інноваційно-
інвестиційний кластер Тернопілля»

«Страхова компанія «ТАС»

Вроцлавський економічний університет
Університет «Опольська Політехніка»
Університет прикладних наук в Нисі

Індо-Європейська освітня фундація
(Республіка Польща)

Університет Дунареа де Йос м. Галац
(Румунія)

Ternopil Ivan Puluj National Technical
University

Ternopil City Council

Corporation «Science Park «Innovation-
Investment Cluster of the Ternopil Region»

Insurance company «TAS»

Wroclaw University of Economics
Opole University of Technology
University of Applied Sciences in Nysa

Indo-European Education Foundation
(the Republic of Poland)

University Dunarea de Jos of Galati
(Romania)

МАТЕРІАЛИ

***XIII Міжнародної науково-практичної конференції
«ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗМІЦНЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ
ПОЗИЦІЙ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ У
ГЛОБАЛЬНОМУ, РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА ЛОКАЛЬНОМУ ВИМІРАХ»***

***Proceedings of the 13 International Scientific-Practical Conference
“FORMATION OF THE MECHANISM OF NATIONAL ECONOMIC SYSTEMS
COMPETITIVE POSITIONS STRENGTHENING IN
GLOBAL, REGIONAL AND LOCAL DIMENSIONS”***

УДК 330:336:338
ББК 65

Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»: зб. тез доповідей, 25 листопада 2024 р. / за заг. ред. О.В. Панухник. Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2024. 110 с.

ISBN 978-617-7875-87-0

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ

Голова – Марушак П.О., проректор з наукової роботи ТНТУ, д.т.н., професор

Співголова – Ціх Г.В., декан факультету економіки та менеджменту ТНТУ, к.е.н., професор

Співголова – Панухник О.В., завідувач кафедри економіки та фінансів ТНТУ, д.е.н., професор

Члени:

Дейнека Ю.П. – начальник управління стратегічного розвитку міста Тернопільської міської ради (м. Тернопіль, Україна)

Демкура Т.В. – віце-президент з питань регіонального розвитку Міжнародної торгової палати ICC Ukraine (м. Тернопіль, Україна)

Колос О.С. – директор ТОВ «Торговий дім «Інтеграл» (м. Тернопіль, Україна)

Тимошик М.М. – директор ТОВ «МТ ПБС» (м. Тернопіль, Україна)

Химич Г.П. – директор Корпорації «Науковий парк «Інноваційно-інвестиційний кластер Тернопілля»» (м. Тернопіль, Україна)

Яцишин Н.З. – директор Тернопільського представництва Страхова компанія «ТАС-life» (м. Тернопіль, Україна)

Зелінська Анетта – професор, кафедра перспективних досліджень менеджменту, Вроцлавський економічний університет, Dr.Hab (м. Вроцлав, Республіка Польща)

Клеменс Бригіда – доцент кафедри регіональної політики та ринку праці, голова педагогічної ради з економіки Університету «Опольська Політехніка», Ph.D (м. Ополе, Республіка Польща)

Опалка Анна – керівник відділу з міжнародних зв'язків Університету прикладних наук в Нисі, PhD (м. Ниса, Республіка Польща)

Вілімовська Зоф'я – директор інституту фінансів Університету прикладних наук в Нисі, Dr.Hab. (м. Ниса, Республіка Польща)

Рокіта-Поскарт Діана – професор кафедри регіональної політики та ринку праці Університету «Опольська Політехніка», Ph.D (м. Ополе, Республіка Польща)

Кумар Прадіп – голова Індो-Європейської освітньої фундації, PhD (м. Варшава, Республіка Польща)

Зека Єкатеріна Даніела – виконавчий директор Документаційного центру управління маркетингу в промисловості та сільському господарстві, Університет Дунареа де Йос м. Галац, PhD (м. Галац, Румунія)

Флоріна Оана Вірланута – професор, факультет економіки і бізнес-адміністрування, Університет Дунареа де Йос, PhD (м. Галац, Румунія)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова – Панухник О.В., завідувачка кафедри економіки та фінансів ТНТУ, д.е.н., професор

Члени:

науково-педагогічні працівники кафедри економіки та фінансів ТНТУ:

Артеменко Л.Б., Винник Т.М., Зарічна Н.З., Крамар І.Ю., Крупка А.Я., Мариненко Н.Ю., Левицький В.О., Письменний В.В., Радинський С.В., Тимошик Н.С.

Науковий секретар

Маркович І.Б. – доцент кафедри економіки та фінансів ТНТУ, к.е.н., доцент

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету економіки та менеджменту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, протокол №4 від 28 листопада 2024 р.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори.

ISBN 978-617-7875-87-0

© ФОП Паляниця В.А., 2024

<u>СЕКЦІЯ 4</u> <u>Сучасний розвиток фінансового ринку України: можливості, виклики, загрози</u>	
Гуменюк Арсен СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ	75
Гурзель Олександр ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ В УМОВАХ ВІЙНИ	76
Маряш Микола ПРОБЛЕМА УКРАЇНСЬКОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА — МАРКЕТИНГ	77
Перепелиця Андрій СПОЖИВЧЕ КРЕДИТУВАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	78
Петрик Анастасія ФІНАНСОВИЙ ЛІЗИНГ, ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА ПІДТРИМКИ МАЛОГО БІЗНЕСУ	80
Письменний Віталій, Голойда Олександр РИЗИКИ ІНВЕСТИВАННЯ В ІННОВАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	82
Письменний Віталій, Долик Ірина ПРОБЛЕМИ МЕХАНІЗМУ НАРАХУВАННЯ І СПЛАТИ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	84
<u>СЕКЦІЯ 5</u> <u>Інновації у глобальній біржовій сфері та банківській діяльності</u>	
Письменний Віталій, Романюк Марія ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА КРЕДИТНИЙ РИЗИК БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ	86
Черкашин Інна, Гапон Вадим ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ФІНАНСОВІЙ АНАЛІТИЦІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	89
<u>СЕКЦІЯ 6</u> <u>Страховий ринок України – каталізатор чи стримувач прогресивних змін у вітчизняній економічній системі?</u>	
Гнатюк Лідія, Тимошик Наталія ІННОВАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ У СТРАХОВИХ КОМПАНІЯХ	91
<u>СЕКЦІЯ 7</u> <u>Майбутнє конкурентоспроможності: розумне управління, розумні території, розумний бізнес</u>	
Ерстенюк Тарас, Кутко Тарас РОЛЬ ТЕХНОЛОГІЙ У ТОРГІВЛІ ТА ЛАНЦЮГАХ ПОСТАЧАЇ	93
Зарічна Надія ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА СЕРТИФІКАЦІЇ В УКРАЇНІ	94
Столярчук Богдана ЗБІЛЬШЕННЯ ПРОДАЖІВ У МАГАЗИНІ ОДЯГУ ЗА РАХУНОК ПОКРАЩЕННЯ ОСВІТЛЕНOSTІ	95
Янчинський Володимир, Панухник Олена РОЛЬ ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ СТАЛОГО ПОСТУПУ БІЗНЕСУ: НАПРЯМИ ТА УПРАВЛІНСЬКІ СТРАТЕГІЇ «ЗЕЛЕНОЇ» ТРАНСФОРМАЦІЇ	97

Перелік використаних джерел:

1. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 04.02.2021 № 1201-IX, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201>.
2. Петрашевська А. Д., Колонтай С. М. Характеристика видів лізингу, їх переваги та недоліки. Вісник ХНТУ. № 2(85). 2023 р. С. 221-227. URL: <http://surl.li/ruaawq>
3. Тимошик Н.С. Загальний стан та пріоритетні напрями розвитку фінансового сектору України в умовах війни. Modern science: challenges of today: Collective monograph, 2023. С. 89-123 URL: <http://surl.li/xypgyy>
4. Чкан І.О. Стан та проблеми розвитку фінансового лізингу в Україні. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2013. № 2 (22). Т. 4. С. 336–342. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/1732/1/915.pdf> (дата звернення 15.05.2024).
5. Romanchukévych, V., Khymych, I., Prymostka, A., Novikova, L., Arkhireisk, N., & Kobushko, I. (2023). The assessment model of the financial sustainability of the fund for financing leasing operations. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 3 (50). PP. 151-163. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcapter.3.50.2023.4085>.

УДК 330.322

Письменний Віталій

доктор економічних наук, доцент
професор кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Голойда Олександр

студент групи ПФМ-51
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Vitalii Pysmennyi

Doctor of Sciences (Economics), Docent
Professor of the Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Oleksandr Holoida

Student of the group PFm-51
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

РИЗИКИ ІНВЕСТИВАННЯ В ІННОВАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

RISKS OF INVESTMENT IN INNOVATION IN THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

Інновації є рушійною силою економічного зростання та забезпечення конкурентоспроможності, оскільки дозволяють створювати нові технології, продукти та послуги. Впровадження інновацій підвищує ефективність виробництва, знижує витрати і поліпшує якість продукції, що дозволяє компаніям не лише зберігати, а й зміцнювати свої позиції на внутрішньому та міжнародному ринку. У глобалізованому світі інновації відкривають нові можливості для розвитку високотехнологічних галузей, створюючи передумови для структурних змін в економіці.

Однак інвестування у новітні технології супроводжується високим рівнем ризику, що пов'язано з непередбачуваністю ринкових умов, технічною складністю проєктів, швидкими змінами технологічного середовища та необхідністю значних капіталовкладень. Також ризики можуть посилюватись нестабільною ситуацією в державі, що впливає на доступність фінансування та загальну привабливість інвестиційного середовища. Тому інвестори повинні оцінювати потенційні загрози та використовувати диверсифіковані стратегії.

В Україні лише за найскромнішими оцінками інвестиційний потенціал інноваційних технологій становить 11 мільярдів доларів США [1]. Однак сучасна економічна реальність, обтяжена війною, створює унікальні ризики для інвесторів і компаній, які прагнуть впроваджувати інноваційні проєкти (табл. 1). В умовах воєнного стану зростає невизначеність щодо майбутнього економічного розвитку, що впливає на стабільність ринків та доступність капіталу. Багато суб'єктів змушені адаптувати свої стратегії до змінюваних умов, що зокрема включає перебої в постачаннях, ризики втрати активів через бойові дії та обмежену спроможність до інвестицій через зміни в політичному середовищі.

Основні види ризиків інвестування в інновації в умовах воєнного стану*

Категорія ризиків	Види ризиків
Ринковий ризик	Невизначеність економічного розвитку та коливання ринків під впливом зовнішніх факторів, волатильність цін на товари та послуги, що впливає на вартість активів і стабільність доходів
Технологічний ризик	Висока технічна складність інноваційних проєктів, швидкі зміни технологічного середовища, що можуть призводити до втрати актуальності впроваджених технологій
Політичний ризик	Нестабільна політична ситуація, що включає зміни у державній політиці
Фінансовий ризик	Обмежений доступ до кредитів і зовнішнього фінансування через високі процентні ставки та знижену інвестиційну привабливість країни, значні капіталовкладення, необхідні для розробки і впровадження інновацій
Операційний ризик	Перебої в операційних процесах через бойові дії або пошкодження інфраструктури, втрата активів через дії військового характеру
Ризик безпеки	Необхідність адаптації бізнес-процесів до умов безпеки, що можуть знижувати ефективність та збільшувати витрати на забезпечення безпеки
Ризик ланцюгів постачання	Перебої у постачанні сировини та комплектуючих через обмеження транспорту та логістики, потреба в адаптації ланцюгів постачання
Ризик втрати конкурентоспроможності	Зростаюча конкуренція з боку компаній, що мають більш стабільне економічне середовище, залежність від людських ресурсів, що можуть бути обмежені через мобілізацію або міграцію населення

*Примітка: розробка авторів

В умовах воєнного стану взаємодія різних типів ризиків створює синергійний ефект, що значно ускладнює процес прогнозування та прийняття ефективних управлінських рішень. Поєднання політичних, економічних, фінансових, технологічних, безпекових і соціальних ризиків може призвести до непередбачуваних наслідків, оскільки зміни в одній сфері викликають ланцюгові реакції в інших. Це знижує точність традиційних методів оцінки ризиків і вимагає застосування більш гнучких підходів для розробки стратегій управління в умовах невизначеності, породжених російсько-українською війною.

Одним із ключових аспектів є необхідність адаптації до нових реалій безпеки та регуляторних змін, які можуть призвести до перебоїв в операційних процесах і зменшення інвестиційної привабливості. Для компаній важливо не лише забезпечити безперервність бізнесу, а й знайти способи залучення капіталу в умовах обмеженого доступу до кредитів. Водночас, війна створює і нові можливості для впровадження інноваційних технологій, зокрема в сферах, які забезпечують безпеку, відновлення інфраструктури, енергоефективності тощо.

Це вимагає гнучких підходів до управління ризиками та стратегічного планування для забезпечення стійкості в умовах воєнного часу, зокрема через застосування інноваційних моделей фінансування, диверсифікацію джерел доходів і розвитку нових бізнес-моделей. Одним з важливих аспектів є розробка антикризових стратегій, що включають готовність до швидкої адаптації до зовнішніх умов, зокрема до непередбачених змін в економічному, політичному та соціальному середовищі. Важливими інструментами в цьому контексті є сценарний аналіз, розробка кризових планів й удосконалення управлінських механізмів.

Комплексне управління ризиками повинно охоплювати як макроекономічні, так і мікроекономічні аспекти, в тому числі прогнозування можливих кризових сценаріїв, аналіз волатильності ринку та здатність швидко реагувати на зміни в попиті і пропозиції. Особливу увагу варто приділити технологічним інноваціям, які здатні забезпечити більш ефективну автоматизацію виробничих процесів, знижуючи залежність від людського ресурсу та підвищуючи безпеку операцій. Впровадження таких технологій дозволяє зменшити операційні витрати і покращити точність прогнозів.

Враховуючи виклики, з якими стикаються компанії в умовах російсько-української війни, важливо розвивати гнучкі стратегії управління ланцюгами постачання, запроваджувати новітні технології для оптимізації витрат і ресурсів, активно співпрацювати з міжнародними партнерами для розширення доступу до нових ринків та інвестицій. Успіх у таких умовах вимагає не лише інноваційних підходів до бізнесу, а й здатності швидко адаптуватися до змін, підтримуючи баланс між ризиком і можливістю довгострокової стійкості.

Перелік використаних джерел:

1. Нечипорук, О. Проблема залучення іноземних інвестицій в Україні під час війни. Економіка та суспільство. 2023. №54. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-6>